

La inserció laboral dels llicenciats i llicenciades en ciències polítiques i sociologia

Anna Torrijos López i Montserrat Martínez Melo

Resum: Aquest article presenta els resultats d'una investigació inicial de caràcter exploratori per definir els conceptes, els possibles eixos d'estructuració i les qüestions que intervenen en el procés d'inserció laboral dels joves llicenciats en ciències polítiques i sociologia a Catalunya. Aquesta investigació de caràcter qualitatiu va voler ser una eina de treball per a l'estudi més ampli sobre aquesta matèria, que durà a terme el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia a Catalunya (COLCPIS) aquest any. La investigació se centra en el desenvolupament del procés de recerca de feina, en les seves barreres i oportunitats, en el paper atribuït a les diferents institucions així com en les expectatives de futur dels professionals de les ciències polítiques i la sociologia.

Paraules clau: inserció laboral, recerca de feina, professionals, joves llicenciats, investigació, qualitatiu, ciències polítiques, sociologia.

Resumen: Este artículo presenta los resultados de una investigación inicial de carácter exploratorio para definir los conceptos, los posibles ejes de estructuración y las cuestiones que intervienen en el proceso de inserción laboral de los jóvenes licenciados en ciencias políticas y sociología en Cataluña. Esta investigación de carácter cualitativo quiso ser una herramienta de trabajo para el estudio más amplio sobre la materia que llevará a cabo el Colegio de Doctores y Licenciados en Ciencias Políticas y Sociología de Cataluña (COLCPIS) el presente año. La investigación se centra en el desarrollo del proceso de búsqueda de trabajo, en sus barreras y oportunidades, en el papel atribuido a las diferentes instituciones así como en las expectativas de futuro de los profesionales de las ciencias políticas y la sociología.

Palabras clave: inserción laboral, búsqueda de trabajo, profesionales, jóvenes licenciados, investigación, cualitativo, ciencias políticas, sociología.

Abstract: This article shows the results of an initial research that has the aim to explore the definition of the concepts, the possible points of the structure and the questions that take part in the labour insertion of those who have a degree in Political Sciences or Sociology in Catalonia. This research as a qualitative exploration wanted to be a work tool for a larger research about the subject that the COLCPIS (College Of Doctors and Degrees in Political Science and Sociology of Catalonia) is going to prepare this year. The investigation is focused in the development of the process of employment research, their barriers and opportunities, the paper of the institutions and organizations, and in the future expectations of the professionals of the Political Sciences and Sociology.

Key words: labour insertion, professionals, employment research, young graduated, research, qualitative, political sciences, sociology.

1. Presentació i objectius

L'any 1999, el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia va realitzar un estudi titulat *Els llicenciats en ciències polítiques i sociologia en l'àmbit laboral: Una aproximació a les promocions 1990-1996 UAB*. El 2006, es planteja realitzar un nou estudi més ampli sobre la inserció laboral dels sociòlegs i politòlegs de Catalunya. Mentrestant, s'ha donat l'oportunitat de realitzar una recerca inicial i de caràcter exploratori per predefinir els conceptes i possibles eixos d'estructuració, així com per poder copsar quines qüestions (variables, discursos, situacions...) intervenen en el procés d'inserció.

Aquesta recerca exploratòria se centra especialment en el desenvolupament del procés de la recerca de feina per part dels llicenciats en ciències polítiques i sociologia; en els seus punts forts i febles pel que fa als coneixements, les habilitats i l'experiència; en les oportunitats i les barreres que es troben durant el procés; en les seves expectatives i la seva desitjabilitat, i en el paper que tenen i poden tenir les organitzacions.

Atès l'objectiu de la recerca, el model d'anàlisi està escassament formalitzat i estructurat prèviament, per intentar, així, la menor intervenció sobre l'objecte. Per tant, en aquest cas, el fenomen de la inserció laboral dels sociòlegs i politòlegs no es redueix a un esquema prefixat, sinó que l'objectiu és començar a descobrir-lo i arribar a una primera contextualització del procés i els factors que hi intervenen.

Per a una anàlisi exploratòria d'aquestes característiques, la perspectiva qualitativa aporta la capacitat de generar hipòtesis i s'orienta cap a la lògica del descobriment. En aquest sentit, la metodologia

qualitativa és un instrument amb la potencialitat de la generació d'idees i la detecció d'oportunitats, problemes o respostes.

Els principals objectius de l'anàlisi són:

1. Definir les situacions
2. Definir discursos, posicions i actituds dels sociòlegs i politòlegs
3. Destacar consensos i divergències
4. Jerarquitzar la importància dels fenòmens que intervenen en el seu procés d'inserció laboral, en opinió dels sociòlegs i politòlegs.

Els eixos que cal treballar en tots els punts d'anàlisi són:

— Les diferències entre els llicenciats en ciències polítiques i els llicenciats en sociologia respecte d'altres disciplines.

— Les diferències entre els llicenciats en ciències polítiques i els llicenciats en sociologia.

Tenint en compte que l'objectiu principal és realitzar una recerca inicial, de caràcter exploratori, es decideix realitzar solament dos grups de discussió. En cap cas, però, no són representatius del que succeeix en relació amb tota la població. No es busca la representació estadística, sinó tipològica.

Per tal de copsar les possibles diferències entre els processos que viuen els llicenciats en les dues universitats principals que ofereixen les llicenciatures de ciències polítiques i sociologia, s'ha optat per realitzar dues sessions diferenciades, la del grup dels llicenciats per la Universitat de Barcelona i la del grup de llicenciats per la Universitat Autònoma de Barcelona. L'objectiu principal és la reproducció de discursos similars entorn d'aquest tema segons la universitat de procedència, que després es compararan entre grups.

Al mateix temps, s'estableix heterogeneïtat intragrupal pel que fa a gènere, edat, promoció, situació laboral i ocupació. L'heterogeneïtat intragrupal és important per establir un marc de debat, ja que si fos un grup molt homogeni s'inhibiria la comunicació grupal.

Per provocar la conversa, es va construir un guió de moderació. Així i tot, si bé aquesta pauta tenia la funció d'estructurar-la, la conversa és semidirigida, de tal manera que el grup té la llibertat de treure els temes de manera espontània i desordenada.

El guió dels grups de discussió, o llista de punts, es pot consultar a l'annex final d'aquest article. Els temes sobre els quals es pretenia discutir i sobre els quals tot seguit es presenten resultats són els que segueixen:

a) *Procés de recerca de feina*. Inicialment, els participants en les dinàmiques van plantejar els mecanismes que han desenvolupat per buscar feina i els que pensaven utilitzar en el futur. Els objectius de la feina buscada i els tipus d'organitzacions a les quals es dirigeixen

(empresa privada, universitat, administració pública...) són altres punts tocats en aquest apartat.

En el procés de recerca de feina també es discuteix sobre els tipus de feina buscada, el sector i l'activitat principal.

La durada del procés de recerca de feina i la freqüència amb què es realitza, la continuïtat del procés encara que s'aconsegueixi un lloc de treball i l'adequació de les feines trobades a les expectatives del professional són altres factors que hi intervenen i sobre els quals es discuteix.

b) Oportunitats. Quines possibilitats i opcions tenen els llicenciats a l'hora de buscar feina i les de les mateixes disciplines del mercat de treball són les qüestions bàsiques d'aquest factor. Es tracta, doncs, de comparar les situacions individuals i de la pròpia formació amb les d'altres disciplines i les necessitats del mercat de treball.

En aquest sentit, resulta pertinent preguntar-se la funció que tenen les ciències polítiques i la sociologia en el mercat de treball, els factors en els quals els llicenciats en aquestes disciplines ofereixen una diferenciació respecte d'altres professionals i les situacions en què un professional de la ciència política i la sociologia aporta més valor.

c) Mancances. En clau de formació i habilitat, però també per ponderar el pes i el paper atorgat a la formació genèrica de les disciplines. En aquest punt es tracta necessàriament la sensació de preparació dels llicenciats i l'atribució de responsabilitats i participació a diferents factors: universitat, professorat, tipus de formació...

Al mateix temps, s'introdueix el paper de la manca de reconeixement social de les disciplines analitzades com a fre per a la inserció laboral dels seus llicenciats.

d) Barreres. En la mateixa línia es qüestiona quines són les principals barreres que es tenen per trobar feina i les raons que s'adueixen. En aquest punt es tracta de centrar la discussió en els factors relacionats amb les disciplines i fugir de les problemàtiques del mercat de treball.

e) Expectatives. Quin tipus de feina i en quines tasques es voldria treballar, el grau en què coincideix amb les feines que efectivament es busquen i la relació de la feina desitjada i l'efectivament buscada amb la llicenciatura cursada, són els aspectes clau d'aquest apartat.

En aquesta línia, cal tractar el grau de flexibilitat i esforç per aconseguir la feina buscada, la confiança que es té a aconseguir-la i la previsió de durada d'aquesta etapa fins a aconseguir l'èxit del procés d'inserció laboral.

f) Paper de les organitzacions. En aquesta etapa de la discussió, es planteja la necessitat de conèixer quines funcions i atribucions te-

nen les diferents institucions i organitzacions, entre elles el COLCPIS, en el procés de recerca de feina dels llicenciats en ciències polítiques i sociologia.

g) *Demandes.* Finalment, es tracta de definir les demandes del col·lectiu professional per a la millora de la seva inserció laboral.

2. Resultats

2.1. Principals diferències entre llicenciatures

D'acord amb un dels principals objectius de la recerca, cal dir que no s'observen diferències rellevants entre sociòlegs i politòlegs en relació amb les qüestions tractades.

En canvi, els llicenciats en ciències polítiques i sociologia tenen presents força diferències respecte a altres disciplines acadèmiques en el seu procés d'inserció laboral. D'una banda, respecte a altres llicenciatures humanes, principalment l'economia i la psicologia i, en menor grau, l'antropologia i el dret. I de l'altra, respecte a disciplines tècniques.

2.2. La recerca de feina

a) *Experiències i estratègies de recerca de feina.* Els joves sociòlegs i politòlegs viuen el seu procés d'inserció laboral com una qüestió sobre la qual tenen un baix grau de control. S'acostuma a associar l'èxit d'aquest procés a la sort individual, i és un procés viscut, generalment, amb sensació de desànim. Aquest desànim de vegades es lliga a la sensació de manca d'oferta d'ocupació que fa que, per a cada feina, hi hagi molts candidats.

A més, sociòlegs i politòlegs consideren que en el moment de finalitzar la carrera desconeixen els mecanismes, les oportunitats i les possibles funcions que poden tenir en el mercat laboral.

En aquest context de desorientació i competència per als llocs de treball, es realitza una gran varietat de tasques per buscar feina de manera constant:

- Inscripció a borses de treball
- Seguiment exhaustiu de les ofertes laborals
- Enviament massiu de currículums a empreses i entitats
- Millora contínua del currículum acadèmic
- Dirigir-se al Servei Català de Col·locació, al COLCPIS i institucions similars

— Realització de pràctiques professionals remunerades i no remunerades.

Malgrat aquesta gran varietat de tasques, sociòlegs i politòlegs coincideixen a remarcar que l'èxit professional depèn fonamentalment de la xarxa de contactes (companys de carrera, amics personals o de la família, professors, excompanys de feina...) que s'aconsegueixi construir i mantenir. Aquesta situació és viscuda amb una certa indignació quan es reconeix que, de vegades, també és la manera d'aconseguir feina en entitats públiques o semipúbliques i universitats.

D'aquesta manera, les tasques que amplien o reforcen aquesta xarxa són en les que més es confia i s'insisteix: les pràctiques remunerades o no i la formació contínua, així com el contacte amb institucions relacionades amb el món de la sociologia i la ciència política, tenen un paper rellevant.

Respecte a les pràctiques professionals, els sociòlegs i politòlegs valoren principalment que es realitzin en un entorn laboral que pugui tenir continuïtat i que s'ajusti el màxim possible a les funcions d'un professional de la disciplina. D'aquesta manera, es critiquen obertament les pràctiques que es realitzen en algunes administracions públiques o en funcions amb poca sortida laboral i poc relacionades amb la professió. A més, les pràctiques professionals són rebudes pel col·lectiu de joves sociòlegs i politòlegs com un dels principals canals per a la seva inserció laboral.

Quant a la formació contínua, entre les persones que fa relativament poc temps que han finalitzat els estudis de llicenciatura, es considera una etapa de pas entre la finalització de la carrera i la inserció laboral, de tal manera que sovint no es realitza pel valor en si mateixa, sinó per l'oportunitat de mantenir o augmentar la xarxa de relacions i poder fer pràctiques professionals. Sovint, no es tracta tant d'allargar el període de formació posterior a la carrera, sinó que és un *impasse* d'espera fins que s'aconsegueix feina.

En aquest sentit, en general, la formació superior de doctorat és poc valorada com a forma d'inserció laboral i, fins i tot, alguns llicenciats la consideren una pèrdua de temps i un risc personal en tant que la formació que ofereix és poc reconeguda pel mercat laboral i l'experiència professional, i els contactes que genera no garanteixen suficientment l'èxit laboral.

Finalment, cal dir que entre el col·lectiu de joves sociòlegs i politòlegs es fan crítiques al Servei Català de Col·locació, ja que inclou la disciplina dintre del gran grup de llicenciats en general i no té en compte les tasques que un sociòleg o un politòleg pot exercir. A més,

experiències individuals indiquen que hi ha una manca de comprensió de la professió entre els treballadors del Servei.

b) *Objectius de la recerca de feina.* Bona part dels sociòlegs i politòlegs busquen inicialment feines relacionades amb la disciplina que han estudiat. Aquesta situació pot no donar-se sobretot quan el candidat considera que no té la xarxa de contactes necessària, la qual cosa indica la possibilitat que hi hagi un volum considerable de llicenciats que no han buscat feina en el marc de la disciplina per aquesta raó.

Les persones que busquen feina relacionada amb la disciplina acostumen a establir terminis, ja sigui per canviar l'objectiu de la seva recerca de feina o per acceptar feines relacionades amb la disciplina, però considerades de nivell inferior.

En aquest sentit, cal remarcar que sociòlegs i politòlegs tenen una sòlida concepció del prestigi i la desitjabilitat de les diferents feines que són la seva finalitat, i les que estan en l'últim nivell són les relacionades amb el treball de camp en recerca aplicada. Sovint la realització d'aquestes tasques és viscuda més com una oportunitat per desenvolupar-ne d'altres que com una professió en si mateixa.

Les feines que, espontàniament, es mencionen com a relacionades amb la disciplina són diverses, entre d'altres:

- Dinamització
- Treball social
- Participació ciutadana
- Gestió
- Tècnic de l'administració pública
- Recerca
- Professional dels partits polítics
- Professional dels sindicats
- Direcció i realització de projectes europeus
- Mediació.

Així, la recerca no és el principal objectiu laboral de sociòlegs i politòlegs, ja que, juntament amb la resta de funcions vinculades a institucions públiques o semipúbliques (partits polítics, sindicats, fundacions, etc.), constitueix l'àmbit professional que més sociòlegs conceben com a dependent de l'existència de contactes personals per accedir-hi.

En canvi, els projectes europeus són una de les sortides professionals més ben valorades, especialment pels politòlegs, que preveuen un augment de la demanda d'aquest tipus de projectes i professionals en l'entorn empresarial i polític.

D'altra banda, es descarta de manera generalitzada la recerca de feina en l'administració pública, principalment perquè hi ha la creença que els criteris d'accés són poc transparents. A més, es consi-

dera que és un sector que genera poca oferta i que sovint ofereix ofertes obertes a gran diversitat de disciplines sense que sociòlegs i politòlegs siguin distintament valorats i demandats.

En la mateixa línia, sociòlegs i politòlegs consideren que la universitat i les organitzacions del seu entorn són un espai poc atractiu per buscar feina, ja que hi ha la percepció que és un cercle molt endogàmic, en el qual hi ha poca renovació de persones i funcions. A més, es pensa que és un entorn que ofereix poques oportunitats laborals i que, especialment en el cas de la recerca, ofereix possibilitats de feina amb poc contacte amb la realitat, de tal manera que pot no aportar un valor reconegut en el mercat laboral.

Tot i així, tant recerca com universitat són els àmbits laborals en els quals els sociòlegs i politòlegs tenen més clares les funcions que poden realitzar, mentre que quan es parla de mediació, gestió i professionalitat a determinades institucions costa més definir les tasques que es poden dur a terme.

L'autoocupació és una opció laboral poc tinguda en compte entre el col·lectiu de sociòlegs i politòlegs, ja que es considera que no ofereix condicions d'estabilitat ni de regularitat laboral, a més de dependre en gran manera de contactes personals.

Finalment, en cap cas no es té en compte la investigació de mercats, el màrqueting, la publicitat o altres sectors tradicionalment vinculats a disciplines economicistes com a objectiu de la recerca de feina.

La tria de les diferents opcions analitzades es considera de caràcter personal i que respon a motivacions individuals.

Cal mencionar, especialment, que es detecten grans diferències entre els sociòlegs i politòlegs que tenen una experiència laboral dels que no la tenen actualment, ja que els sociòlegs i politòlegs amb experiència laboral són molt més flexibles i consideren un major ventall de funcions i àmbits laborals, mentre que els sociòlegs i politòlegs sense experiència es mostren menys flexibles a l'hora de considerar el ventall de possibles funcions i àmbits en els quals poden desenvolupar la seva professió.

2.3. Oportunitats

Malgrat el context precari en el qual sociòlegs i politòlegs s'autoubiquen, no dubten de la validesa laboral de la seva formació. Entre d'altres, es mencionen tot un seguit d'aptituds i trets diferencials de la disciplina, com són:

- Capacitat de relació
- Dots d'interpretació

- Multidisciplinarietat
- Versatilitat
- Flexibilitat
- Capacitat d'èxit en qualsevol repte per difús que sigui
- Mentalitat oberta
- Capacitat d'adaptació
- Facilitat de mediació i interlocució
- Interdisciplinarietat
- Capacitat analítica
- Visió de futur
- Fonaments teòrics sòlids
- Visió global i de conjunt.

Sovint s'enceta el debat sobre si es tracta de capacitats i aptituds professionals o individuals. S'arriba, en general, a la conclusió que es tracta d'una combinació d'ambdues, però que la disciplina ofereix i fomenta.

En el foment d'aquests punts forts, es valora especialment el contingut generalista i reflexiu de les llicenciatures. De fet, sovint es valora la formació rebuda en tant que aporta habilitats útils, fins i tot, per a altres professions no relacionades amb la disciplina.

Sociòlegs i politòlegs veuen en aquest tipus d'habilitats els seus trets distintius en el mercat laboral, ja que consideren que no hi ha cap funció exclusivament lligada a la figura del sociòleg i politòleg. En el cas dels politòlegs, es valora especialment el coneixement legislatiu que la llicenciatura els aporta.

2.4. Mancances i barreres

En la seva opinió, les principals barreres o mancances per a la inserció laboral dels joves sociòlegs i politòlegs són:

a) *Desconeixement de la disciplina.* Els sociòlegs i politòlegs consideren que aquest desconeixement és present en diversos àmbits:

— Manca de reconeixement social. Malgrat que alguna vegada algun sociòleg o politòleg és reconegut com a veu experta per a alguna temàtica, en general, es considera que hi ha una manca de visualització de la seva expertesa, tant en els mitjans de comunicació com en les institucions.

De fet, fins i tot quan un sociòleg o politòleg intervé en els mitjans de comunicació, els col·legues tenen la impressió que es deu a una falta de precisió de la problemàtica, tal vegada, com si el professional fos expert en qüestions difuses i no en qüestions concretes.

En aquest cas, cal fer especial menció a la queixa que els consul-

tats fan de determinades aparicions de sociòlegs en els mitjans de comunicació, que, en la seva opinió, lluny de fomentar el reconeixement positiu de la disciplina, són valorades com a actuacions que fan poc bé als professionals de la ciència política i la sociologia.

— Manca de reconeixement científic. De la mateixa manera, es considera que la comunitat científica tampoc no reconeix la disciplina sociològica i politològica per la seva validesa metodològica. A aquest fet no contribueixen positivament determinades posicions internes a les disciplines, que dubten de la seva capacitat per regir-se per un mètode i de les seves capacitats de generalització i validació.

— Manca d'institucionalització de la disciplina i d'empreses de referència. A diferència d'altres disciplines com ara l'economia, la psicologia o el dret, la sociologia i la ciència política no compten amb institucions i empreses de referència per a la societat civil, el món polític i l'econòmic.

b) *Indefinició de les sortides laborals.* Els joves sociòlegs i politòlegs consideren que, quan finalitzen les diferents carreres, el llicenciat no té ben definides les opcions laborals que hi ha. Tot i que, com s'ha dit, és ben valorada la formació de caràcter genèric i reflexiu, consideren que aquesta és una gran barrera, ja que difícilment es poden fer estratègies de recerca de feina sense tenir objectius mínimament definits. Fins i tot, en la tradicional sortida laboral relacionada amb la recerca no es tenen prou referències laborals per poder defensar les habilitats i aptituds que el sociòleg i politòleg aporta. Cal dir, però, que els joves professionals perceben una situació canviant en aquest punt, de tal manera que s'amplia progressivament el ventall de sortides professionals de la disciplina.

Aquesta situació redunda també en una manca de definició de quins són els ocupadors (empreses, administracions i altres institucions) als quals es pot dirigir un professional.

c) *Mancances de la formació.* De nou, cal remarcar que, si bé la formació acadèmica inicial és ben valorada, hi ha algunes mancances en aquesta etapa i en etapes formatives posteriors:

— Manca de formació en eines aplicades. Habilitats i coneixements professionals reconeguts pel mercat laboral. En aquest cas, hi ha una clara diferència amb disciplines tècniques, que sense necessitat d'experiència laboral són reconegudes com a suficients per desenvolupar multitud de tasques.

— Manca d'especialització posterior a la carrera. Hi ha poques opcions d'especialització tant en metodologies com en temàtiques. En aquest sentit, hi ha la queixa generalitzada, especialment entre el col·lectiu de sociòlegs, que en l'entorn universitari se sobreentén la recerca com una sortida natural de la disciplina.

— Elevats preus de la formació contínua. Els professionals que, com s'ha analitzat, tenen serioses dificultats per a la seva inserció laboral consideren que la formació contínua que s'està oferint és poc assequible per a persones sense una estabilitat laboral.

d) *Falta de corporativisme.* De vegades, sociòlegs i politòlegs, en part a causa d'una aposta decidida per la multidisciplinarietat, tenen la percepció que, com a col·lectiu, és una professió poc cohesionada i que exclou poc altres disciplines. Aquest encavalcament amb altres disciplines no contribueix al fet que el mercat laboral i les institucions distingeixin clarament el valor afegit d'un professional de la sociologia i la ciència política.

Especialment en el cas de la ciència política, els professionals són considerats, de vegades, com a advocats de segona, en tant que els seus coneixements legislatius i normatius no són reconeguts en la seva llicenciatura. En el cas de la sociologia, els fronts oberts són múltiples, entre els quals destaquen psicòlegs, economistes, psicopedagogs i antropòlegs.

e) *Falta d'autoestima professional.* Sociòlegs i politòlegs són conscients que els mateixos professionals sovint no saben defensar el seu propi valor afegit i especialització. En gran manera, es considera que són els mateixos llicenciats els que dubten de les seves habilitats i de la distinció que les seves disciplines aporten al mercat laboral.

Especialment en la vessant científica, els joves sociòlegs i politòlegs consideren que els diferents debats i posicions dels professionals no ajuden a projectar nítidament la disciplina. Sovint es considera que hi ha massa complexos en qüestions com, per exemple, treballar per a empreses privades, defensar certa rigidesa metodològica, treballar amb objectius comercials...

f) *Manca de flexibilitat professional.* Si bé en aquesta qüestió el consens és menor, bona part dels sociòlegs i politòlegs consideren que el col·lectiu és poc flexible a l'hora de dedicar-se a sortides laborals diferents o menys properes. En aquest sentit, la diferència amb psicòlegs i economistes es fa més evident, ja que exerceixen un gran ventall d'oficis i en una gran varietat de situacions professionals, des de caixers d'entitats bancàries fins a comptables, tècnics en formació, analistes d'organització, etc. El debat en aquest punt està entorn de si el col·lectiu té un excés d'expectatives laborals o si es tracta d'opcions individuals.

g) *Dominació del món professional per part de poques persones i de l'entorn universitari.* Com s'ha intuït en apartats anteriors, sociòlegs i politòlegs perceben que bona part dels projectes i les iniciatives que desenvolupen els professionals de la disciplina els fan determinades persones i entitats universitàries o de l'entorn universitari que ac-

tuen com a filtre per a les possibilitats dels que s'inicien en la professió. Aquests «gurus», si bé són ben valorats en el paper que tenen com a definidors de la disciplina mediàticament i socialment, són criticats per:

— Abusar del seu paper com a font de coneixement i prestigi social per aconseguir projectes.

— Abusar de la xarxa relacional i de contactes que aquesta posició els atorga.

— Beneficiar-se dels recursos materials que la xarxa universitària els ofereix: no han d'assumir les despeses estructurals pròpies d'haver de mantenir una oficina.

— Desvirtuar la recerca aplicada feta per empreses privades i per professionals autònoms.

— Acaparar els projectes.

— Seleccionar els seus col·laboradors mitjançant la xarxa de contactes pròpia (amics i col·legues) en la qual a bona part dels professionals els és difícil entrar.

h) La concentració de les oportunitats laborals a l'entorn de Barcelona ciutat i la seva àrea metropolitana. Molts sociòlegs i politòlegs d'origen diferent al barceloní viuen amb especial conflicte l'aposta per buscar una feina relacionada amb la seva professió, ja que han de fer-ho fora del seu entorn d'origen, fet que implica que han de fer front a despeses més grans. Aquesta situació també es dona quant a l'oferta de formació.

Sociòlegs i politòlegs són conscients que aquestes barreres i mancances per a la seva inserció laboral es donen simultàniament en un context amb altres característiques que actuen també com a barreres per a la inserció laboral dels joves, en general, i dels llicenciats, en particular, com són:

— La precarietat i la inestabilitat del mercat laboral. Aquesta situació afecta el conjunt de la població que busca feina, i en el cas de les disciplines com ara la sociologia i la ciència política amb contractes de becaris, amb inestabilitat de les beques (que depenen de l'aprovaçió de projectes) i amb inestabilitat de pagaments.

— Pertànyer al col·lectiu de joves. Com és conegut, un dels col·lectius més febles en el mercat laboral és el col·lectiu de joves.

— La creixent exigència del mercat de treball en qualificació i experiència laboral. Com altres professionals, els sociòlegs i politòlegs s'enfronten a un mercat laboral cada cop més exigent i amb major demanda d'especialització.

— La joventut de la disciplina a Espanya i Catalunya. Els professionals atribueixen en part la manca de definició i reconeixement de la professió al seu desenvolupament en la nostra societat relativa-

ment recent. Sovint comparen aquesta situació amb la que es viu a altres països de l'entorn europeu com ara França, Anglaterra i Alemanya, en els quals la sociologia i la ciència política són disciplines de referència.

— Catalunya i Espanya, en gran manera, són societats normalitzades. Sovint, en societats com ara el País Basc, la ciència política i la sociologia tenen un paper més visible, per la multitud de conflictes amb què conviuen.

2.5. El paper de les organitzacions

Una de les principals qüestions que intervenen al llarg del procés d'inserció laboral de joves llicenciats en sociologia i ciències polítiques són les organitzacions i institucions de l'entorn de la disciplina.

La universitat és una de les principals institucions de referència, a l'entorn de la qual sorgeixen, a més de les ja comentades, diferents qüestions: ofereix una formació superior molt allunyada de les demandes del món laboral i té una vinculació inadequada amb el món laboral, atribuïda sovint al fet que el professorat no té experiència laboral al marge de la mateixa universitat.

Una altra de les institucions de referència per als sociòlegs i politòlegs és l'administració pública sobre la qual, a més del que ja s'ha comentat, es considera que no té en compte els professionals de la sociologia i la ciència política com a candidats per ocupar llocs en la seva organització.

Finalment, la tercera institució de referència de la qual es parla és el COLCPIS. Aquest fet, cal contextualitzar-lo, en part, en la ubicació de la realització de les dinàmiques de grup. Aquesta institució està associada principalment com a font de possibles ofertes laborals, així com el lloc al qual sociòlegs i politòlegs es dirigeixen com a únic punt de referència professional diferent de la universitat.

També és important matisar la manca de menció a les possibles funcions que altres institucions de les disciplines poden tenir, com ara l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) o l'Associació Catalana de Sociologia (ACS).

2.6. Expectatives i demandes

Així i tot, els joves sociòlegs i politòlegs consideren que actualment l'entorn professional està en procés de canvi:

— Es perfilen noves sortides professionals.

- Augmenten les empreses del sector.
- Hi ha una certa millora del reconeixement professional i social.
- Hi ha la percepció generalitzada que aquesta situació de canvi es mantindrà a curt i mitjà termini, i es considera que afecta per igual el món de la ciència política i el de la sociologia.

En aquest context de canvi en el qual s'obren oportunitats, sociòlegs i politòlegs tenen unes demandes clares:

a) *Pedagogia*. Una de les principals actuacions demandades és la de comunicar i fer visible el col·lectiu per tal que sigui més ben identificat socialment i laboralment. Aquesta tasca és necessària en l'àmbit empresarial i de l'administració pública.

b) *Major definició del perfil professional de sociòlegs i politòlegs*. Per a la millor identificació laboral del col·lectiu, cal que la mateixa disciplina defineixi el seu perfil professional i miri d'ampliar les opcions fins ara socialment reconegudes. En aquest sentit, es demanda principalment una definició en termes d'habilitats i aptituds i, en menor grau, centrada en professions o tasques concretes.

D'aquesta manera s'aposta per un perfil polivalent amb les potencialitats d'una formació generalista.

c) *Ampliar el ventall de sortides professionals*. Tant socialment com a les universitats —en la seva tasca docent i generadora d'expectatives— i sense oblidar les institucions que són mediadores en la recerca de feina i els ocupadors. Aquesta ampliació de sortides professionals, fomentada per l'aportació de la disciplina en termes d'habilitats més que de coneixements, ha de comunicar-se fermament.

d) *Regulació de la funció d'universitat i institucions properes*. Sovint, una de les principals demandes del col·lectiu és la regulació de les compatibilitats de les universitats i institucions properes, ja que es considera perjudicial per a la professió que els professionals universitaris puguin compaginar la recerca privada de caràcter no acadèmic i les funcions docents i públiques. Es demana, per tant, un règim d'incompatibilitats clar. Aquests canvis augmentarien les possibilitats laborals d'altres institucions així com d'autònoms i professionals liberals.

e) *Potenciar la iniciativa empresarial*. Ja sigui com a autònoms, professionals liberals o altres fórmules empresarials, els joves sociòlegs i politòlegs troben a faltar l'impuls i suport a l'autoocupació.

f) *Potenciació de la recerca social*. Sociòlegs i politòlegs coincideixen a remarcar la necessitat que les institucions augmentin la seva aposta per la recerca social amb el mateix grau d'esforç amb què fomenten la recerca en ciències experimentals. Lògicament, aquest fet redundaria en un major ventall d'oportunitats laborals en un dels pocs oficis reconeguts a la professió.

La responsabilitat d'aquestes demandes és clarament atribuïda al

COLCPIS, en tant que és l'organització legítimament representativa de la professió, de tal manera que es considera necessari l'establiment d'un pla estratègic de la professió que encari el futur de manera innovadora i eficient.

Per a aquesta funció, el col·lectiu reconeix la necessitat de trobar un suport institucional que permeti al COLCPIS dur-lo a terme amb èxit, ja que són plenament conscients de la manca de recursos d'aquesta organització.

Aquesta tasca, però, cal que passi per la integració dels diferents agents que intervenen en el mercat d'oportunitats de sociòlegs i politòlegs, tant universitat, com organitzacions, professionals, empresa privada, etc.

A més d'aquest ambiciós projecte, al COLCPIS se li atribueixen altres demandes, com ara:

— Acompanyament del jove llicenciat acadèmicament i professionalment, oferint l'orientació necessària en termes de sortides laborals, línies d'especialització i eines per a la recerca de feina...

— Dinamització i difusió d'una borsa de treball.

— Major amplitud del ventall formatiu i menys concentració en la recerca.

— Sistema de tarifes de la formació més assequible o que reconegui la realitat de persones amb menys recursos.

— Assegurar l'existència de vincles professionals de la formació (pràctiques, convenis...).

— Formació de valor afegit en el mercat laboral.

— Buscar la col·laboració dels grans noms de la disciplina.

— Buscar la col·laboració amb entitats europees, catalanes i espanyoles de l'entorn de la ciència política i la sociologia (empresa, economia, màrqueting...).

— Ampliar la seva actuació més enllà de Barcelona ciutat.

— Vehicular les pràctiques professionals.

— Vehicular subvencions i finançament a projectes.

— Grup de pressió en entitats decisòries políticament, econòmicament, empresarialment...

En aquest sentit, es reconeix que una de les principals febleses del COLCPIS pel que fa a l'acció corporativa i els recursos és el fet que per exercir la professió no sigui un requisit estar col·legiat, la qual cosa fa que fins i tot reconeguts sociòlegs i politòlegs no ho estiguin. Aquesta dificultat cal superar-la a través de donar serveis de valor afegit per fer més atractiu el fet de col·legiar-se, però també per fidelitzar els col·legiats actuals.

Finalment, es demanda al COLCPIS que sigui un referent comunicatiu per al col·lectiu de professionals: organitzant xerrades, de-

bats, sessions etc., que redundarien en la millora de la xarxa de relacions individuals, que és actualment el principal canal en el qual sociòlegs i politòlegs confien per al seu èxit professional.

Bibliografia

- ALCANTUD, A.; SALART, L.; SÀNCHEZ, S. (1999). «Els llicenciats en ciències polítiques i sociologia en l'àmbit laboral: Una aproximació a les promocions 1990-1996 UAB». Barcelona: COLCPIS. [Amb l'assessorament tècnic i metodològic de M. Tresserra i L. Saéz] [Sense publicar. Documentació interna del COLCPIS]
- LOZARES, C.; MARTÍN, A.; LÓPEZ, P. (1998). «El tratamiento multiestratégico en la investigación sociológica». *Papers. Revista de Sociología* [Barcelona], núm. 55, p. 27-43.
- MARTÍ, Joel (2000). «La investigación-acción participativa: estructura y fases». A: VILLANSANTE, T. R.; MONTAÑÉS, M.; MARTÍ, J. [coord.]. *Construyendo ciudadanía*. Vol. I: *La investigación social participativa*. Barcelona: El Viejo Topo.
- MONTAÑÉS SERRANO, Miguel. *Introducción al análisis e interpretación de textos e discursos* [en línia]. <http://www.acsur.org/acsur/destacamos/tomamos/documentos/analisis_textos.rtf>
- QUIVY, Raymond; CAMPENHOUDT, Luc van (1992). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Mèxic: Limusa.
- VALLÉS, Miguel S. (1997). *Técnicas cualitativas de investigación social: reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.

Annex

A. Presentació

Presentació de la moderadora i de l'acompanyant

Explicació de la raó de la realització dels grups de discussió i del tema a tractar

Formes d'enregistrament de la dinàmica

Explicació de l'ús de la informació extreta de la dinàmica de grup

El perquè de la seva assistència al grup

Característiques dels participants: llicenciats en ciències polítiques i sociologia dels anys 1996 a 2001

Presentació dels participants

1. Nom
2. Edat
3. Tipus de llicenciatura
4. Any en què es va llicenciar
5. Ocupació i descripció breu de l'ocupació actual
6. Temps de l'ocupació actual (des de quan?)
7. Explicació breu de la seva trajectòria laboral des de la llicenciatura

B. Procés de recerca de feina

1. Com busquen feina

Com vàreu començar o teniu pensat començar a buscar feina?
Quins van ser o seran els vostres objectius principals a l'hora de buscar la primera feina?
Penseu dirigir-vos a algun lloc en especial per tal d'assolir-los?

Atenció si mencionen: universitat, empresa privada, entitat pública

2. Quina feina (sector, activitat, etc.)

Quin tipus feina us plantegeu a l'hora de cercar una ocupació?
Quina feina us agradaria aconseguir?
En quin sector?
Quin tipus d'organització (universitat, empresa privada, fundació, àmbit públic...)?
Activitat de l'entitat?

3. Quines tasques

Quines tasques realitzaríeu en la feina que busqueu?

Atenció si mencionen: docència, gestió, recerca, mediació

4. Freqüència: des de quan? Cada quan?

(Només per als que no tenen feina) Des de quan busqueu feina?
(Només per als que tenen una feina que s'adequa a les seves expectatives) Quan de temps vàreu estar buscant feina fins que vàreu trobar l'actual?
(Per als que tenen una feina no adequada a les seves expectatives)
Continueu buscant feina per tal de trobar aquella que s'adequa a les vostres expectatives? Constantment? Cada quant?

C. Oportunitats

1. De la persona llicenciada a l'hora de buscar feina

Creieu que els llicenciats en ciències polítiques i sociologia tenen oportunitats a l'hora de trobar feina? Per què?

- *Comparació amb altres disciplines*
- *Relacionar-ho amb les necessitats del mercat*

2. De la disciplina en el mercat laboral

Creieu que els llicenciats en ciències polítiques i sociologia són necessaris en el mercat actual?

Què ofereix un llicenciat en ciències polítiques i sociologia?

A diferència dels llicenciats d'altres disciplines, què aporta de més o de diferent un llicenciat en ciències polítiques o sociologia?

En qüestions com ara capacitats (reflexiva...), coneixements (de quin tipus?), en feines relacionades amb la disciplina

Pensant en la disciplina, en quin àmbit creieu que un llicenciat en ciències polítiques o sociologia pot aportar més?

(En feines no relacionades amb la disciplina) I pensant en una feina no relacionada amb la disciplina?

D. Mancances

1. Com a treballadors

Parlar de formació (específica o en habilitats) i/o experiència de cadascú.

Creieu que esteu preparats per al tipus de feina que busqueu o que us agradaria trobar?

2. De la formació de la llicenciatura

Consideredu que aquesta preparació és una mancança o virtut vostra o de la formació que vàreu rebre durant la realització de la llicenciatura?

Consideredu que acabeu la llicenciatura preparats per entrar al mercat laboral?

Per quina raó?

Atenció a la virtut o culpabilitat de: universitat, professorat, tipus de formació, disciplina

3. De la disciplina

Creieu que el que heu estudiat us permet entrar en el món laboral amb facilitat o amb dificultat? Per què?

Atenció a la menció del reconeixement social de la disciplina

4. Reconeixement social de la formació en ciències polítiques i sociologia

Què creieu que pensa la gent (com a món social) de la vostra disciplina?
Penseu que saben què és?

E. Barreres

Quines penseu que són les principals barreres que teniu per trobar feina?

Per què?

Insistir o fer esment a les barreres emmarcades dins la disciplina, deixant de banda les problemàtiques relacionades amb el mercat de treball

Parlar específicament de sector públic, sector semipúblic (ONG...), formació i docència, sector privat

F. Expectatives

Quin tipus de feina, és a dir, tasques, us agradaria realitzar en la vostra feina?

És el tipus de feina que cerqueu?

Està totalment relacionada amb la vostra llicenciatura?

Feu tot el possible per aconseguir una feina d'aquest tipus o esteu oberts a altres tipus de feina?

Creieu que la trobareu? Per què?

Quan preveieu que la trobareu?

G. Paper de les organitzacions

Creieu que algú (entitat o organització) us pot ajudar a buscar la feina que voleu? En quin sentit? Assessorament (on buscar, com fer-ho...), formació necessària, activitats relacionades amb el mercat de treball (donar a conèixer totes les activitats que es realitzen en l'àmbit de les ciències polítiques i la sociologia), borsa de treball, recomanacions

Creieu que ho fan correctament?

H. COLCPIS

Creieu que el COLCPIS us pot ajudar a buscar la feina que voleu? En quin sentit?

Assessorament (on buscar, com fer-ho...)

Oferir la formació necessària

Activitats relacionades amb el mercat de treball (donar a conèixer totes les activitats que es realitzen en l'àmbit de les ciències polítiques i la sociologia)

Borsa de treball

Recomanacions

Creieu que ho fa correctament?

Què espereu del COLCPIS?

És allò que us ofereix?

Per què esteu col·legiats? Punts forts i punts febles d'estar col·legiat

I. Desitjabilitat

Què creus que s'hauria de fer per millorar la forma d'inserció laboral dels politòlegs i sociòlegs?

Atenció al paper de les següents entitats en aquest procés: universitats, món públic, món privat, món semipúblic, COLCPIS, entitats dedicats a la inserció

J. Conclusions

Recollim el que hem dit fins ara...

Voleu afegir alguna qüestió o matís que considereu rellevant?

Agraïments i cloenda